

Verslag van een schriftelijk overleg

De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd over de volgende stukken:

- Geannoteerde agenda JBZ-Raad 9 en 10 maart 2023 (Kamerstuk 32317, nr. 824)
- Antwoorden op vragen commissie over o.a. de geannoteerde agenda JBZ-Raad 26 en 27 januari 2023 (Kamerstuk 32317, nr.805)
- Antwoorden op de resterende vragen commissie over de geannoteerde agenda JBZ-Raad 26 en 27 januari 2023 (Kamerstuk 32317, nr. 820)
- Fiche: Richtlijn materieel insolventierecht (Kamerstuk 22112, nr. 3598)
- Het evaluatierapport over Nederland over de wederzijdse erkenning van straffen en maatregelen (Kamerstuk 32885, nr. 13)
- Verslag van de informele JBZ-Raad van 26 en 27 januari 2023 (Kamerstuk 32317, nr. 819)
- Fiche: API-verordening grensbewaking (Kamerstuk 22112, nr. 3608)
- Fiche: API-verordening rechtshandhaving (Kamerstuk 22112, nr. 3609)
- Fiche: Mededeling over het EU-actieplan tegen de illegale handel in cultuuroederen (Kamerstuk 22112, nr. 3610)
- Fiche: Herziening Richtlijn ter voorkoming en bestrijding van mensenhandel

Bij brief van ... hebben de ministers van Justitie en Veiligheid en voor Rechtsbescherming en de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid de vragen en gemaakte opmerkingen beantwoord. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Kat

Adjunct-griffier van de commissie,
Van Tilburg

Inhoudsopgave

I	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	
	Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie	2
	Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie	4
	Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie	5
	Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie	7
	Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie	9
	Vragen en opmerkingen van de leden van de Volt-fractie	10

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de JBZ-raad van 9 en 10 maart 2023 en de geagendeerde BNC-fiches. Deze leden stellen nog een aantal vragen aan de bewindspersonen.

Richtlijn Strafbaarstelling van EU-sancties

De leden van de VVD-fractie zien de noodzaak om nationale en grensoverschrijdende onderzoeken, vervolgingen en strafrechtelijke sancties te bevorderen. Is het de verwachting van het kabinet dat bespreking van dit onderwerp ook raakvlakken heeft met de vervolging en berechting van internationale misdrijven in Oekraïne en het 'International Centre for the Prosecution of the Crime of Aggression'? Zo ja, wordt dit ook geagendeerd bij de conferentie die Nederland samen met het Verenigd Koninkrijk hierover organiseert op 20 maart? Kan het kabinet ook aangeven welke knelpunten nog moeten worden opgelost om de operationele samenwerking tussen organisaties te verbeteren en welke maatregelen zij treft om doublures te voorkomen tussen de verschillende organisaties die betrokken zijn bij de strijd tegen straffeloosheid van de Russische agressie in Oekraïne?

Antwoord

Er is geen directe relatie met het *International Centre for the Prosecution of the Crime of Aggression*. Sancties maken deel uit van het EU-beleid gericht op het vergroten van de druk op Rusland om de Russische agressie tegen Oekraïne te beëindigen. Het doel van sancties is echter preventief. Wanneer de partij die ongewenst gedrag vertoonde hiermee ophoudt kunnen de sancties na een EU-brede heroverweging indien gewenst worden opgeheven in tegenstelling tot de vervolging en berechting van internationale misdrijven in Oekraïne. Inzet op vervolging en berechting van internationale misdrijven in Oekraïne ziet op alle misdrijven die al hebben plaatsgevonden of nog gaan plaatsvinden waarbij het streven is deze misdrijven zoveel mogelijk te berechten om daarmee recht te doen aan de slachtoffers en de internationale rechtsorde te ondersteunen.

Zo ja, wordt dit ook geagendeerd bij de conferentie die Nederland samen met het Verenigd Koninkrijk hierover organiseert op 20 maart?

Antwoord

De conferentie op 20 maart a.s. richt zich op bewijsvergaring en de daarvoor noodzakelijke coördinatie tussen betrokken partijen met als doel straffeloosheid van gepleegde misdrijven in Oekraïne tegen te gaan. Ook wordt gekeken naar de wijze waarop slachtoffers en getuigen beter ondersteund kunnen worden. Bovendien wordt besproken hoe onderzoeken naar seksuele en gendergerichte misdrijven kunnen worden ondersteund. De bijeenkomst van ministers van Justitie is bedoeld om de financiële en praktische steun aan het Internationaal Strafhof (ICC) waar nodig te intensiveren en de inspanningen te coördineren om ervoor te zorgen dat het ICC over alles beschikt wat het nodig heeft om de verantwoordelijken voor gepleegde misdrijven te onderzoeken en te vervolgen. Het kabinet zal uw Kamer informeren over de uitkomsten van de conferentie.

Kan de regering ook aangeven welke knelpunten nog moeten worden opgelost om de operationele samenwerking tussen organisaties te verbeteren en welke maatregelen zij treft

om doublures te voorkomen tussen de verschillende organisaties die betrokken zijn bij de strijd tegen straffeloosheid van de Russische agressie in Oekraïne?

Antwoord

Ten aanzien van de samenwerking tussen organisaties betrokken bij het tegengaan van straffeloosheid van de Russische agressie in Oekraïne is de primaire uitdaging dat alle partijen - individuele landen, het Internationaal Strafhof, de Europese instellingen en agentschappen, maar ook de VN en de Raad van Europa – elkaar blijven informeren. Dit zodat alle spelers continu vanuit hun (wettelijke) rollen en verantwoordelijkheden bij kunnen dragen aan doeltreffende en doelmatige ondersteuning van Oekraïense burgers en autoriteiten. Dat vereist een continue dialoog en het betrekken over en weer van relevante partijen bij initiatieven op alle niveaus (nationaal in landen, Europees en internationaal), zoals bijvoorbeeld bij de conferentie op 20 maart a.s. of bij de conferentie *United for Justice* in Lviv op 4 maart jl.

Richtlijn vermogensherstel en confiscatie

De leden van de VVD-fractie steunen de ingezette lijn van het kabinet om bij de onderhandelingen over de Richtlijn ontneming en confiscatie van vermogensbestanddelen zoveel mogelijk aan te sluiten bij het wetsvoorstel confiscatie criminele goederen dat thans bij de Raad van State ligt. Deze leden vragen of het kabinet de laatste stand van zaken kan geven over de onderhandelingen. Is er ten opzichte van het overleg over de JBZ-raad van december vorig jaar iets veranderd aan de inzet van het kabinet zoals is verwoord in het BNC-fiche (Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen)?

De leden van de VVD-fractie vragen of het kabinet specifiek kan ingaan op het punt van de effectiviteit van de Asset Recovery Offices (ARO's), zodat die ook bij het uiteindelijke voorstel echt in staat worden gesteld om hun taken goed te blijven vervullen en dus niet worden verplicht tot het inzetten van hun capaciteit voor het opsporen van overtredingen van beperkende maatregelen. Het kabinet benoemde eerder dat dit onderdeel van het oorspronkelijke voorstel ten koste zou gaan van de Europese inzet op de bestrijding van onder meer terrorisme, mensenhandel, illegale drugshandel, witwassen, corruptie en deelname aan georganiseerde criminaliteit.

Antwoord

Momenteel vinden er onderhandelingen plaats over de Richtlijn ontneming en confiscatie van vermogensbestanddelen. Deze gaan over de reikwijdte van de richtlijn, het opsporen en identificeren van criminele opbrengsten en de confiscatie van die opbrengsten. Aangaande de reikwijdte van de richtlijn wordt gesproken over de verhouding tussen het toepassingsbereik van de richtlijn en bestuursrechtelijke en civielrechtelijke procedures ter confiscatie. Wat betreft het opsporen en identificeren van criminele opbrengsten is aan de orde op welke manier de asset recovery offices (ARO's) toegang krijgen tot andere publieke en particuliere registraties, zoals van vastgoed en voertuigen. Daarnaast wordt wat betreft confiscatie gesproken over de verhouding tussen de verruimde confiscatie (artikel 14) en het onverklaarde vermogen (artikel 16) en de voorwaarden voor de beide procedures. Het Zweedse voorzitterschap beoogt voor de zomer een algemene oriëntatie te bereiken. De inzet van het kabinet is verwoord in het BNC fiche.¹

¹ Kamerstukken II, 2021-2022, 22112, nr. 3467, d.d. 1 juli 2022.

Het conceptwetsvoorstel over non conviction based confiscation, dat inmiddels voor advies is voorgelegd aan de Afdeling advisering van de Raad van State, voorziet in de mogelijkheid tot confiscatie van goederen met een criminele oorsprong ook buiten de gevallen waarin strafvervolgning is ingesteld.

Het kabinet zet er op in om het richtlijnvoorstel zoveel mogelijk rekening te houden met het Nederlandse wetsvoorstel, waarin wordt beoogd het confisqueren van illegaal verkregen goederen zonder voorafgaande veroordeling mogelijk te maken. Dit geldt ook voor de inzet van het kabinet voor het garanderen van effectieve functionering van ARO's.

Het eventueel toekennen van bevoegdheden aan de ARO's om ook eventuele overtredingen van beperkende maatregelen preventief te detecteren zou ten koste gaan van de capaciteit om de opbrengsten vanuit georganiseerde criminaliteit op te sporen en te ontnemen. Dit geldt voor het Nederlandse ARO en ook voor ARO's in de andere lidstaten. ARO's zijn opgericht om grensoverschrijdende samenwerking te faciliteren bij het opsporen van crimineel vermogen in het kader van enkele, op Europees niveau, gedefinieerde misdrijven. Dit zijn onder meer terrorisme, mensenhandel, illegale drugshandel, witwassen, corruptie en deelname aan georganiseerde criminaliteit. Het kabinet zet zich er daarom voor in dat het voorstel ARO's in staat stelt om hun kerntaken goed te blijven vervullen.

Op welke termijn wordt verwacht dat een gewijzigd voorstel kan rekenen op steun in de Raad? Kan het kabinet nogmaals bevestigen dat er voorafgaand aan het bereiken van een concept-gemeenschappelijk standpunt in de Raad de Kamer uitdrukkelijk wordt geïnformeerd over het voorstel als dat in overwegende mate afwijkt van de Nederlandse onderhandelingsinzet zoals verwoord in het BNC-fiche?

Antwoord

Het Zweedse Voorzitterschap beoogt voor de zomer een algemene oriëntatie te bereiken. Indien blijkt dat dit voorstel in overwegende mate afwijkt van de inzet van het kabinet zoals opgenomen in het BNC-fiche zal het kabinet uw Kamer hier voorafgaand aan het bereiken van een algemene oriëntatie over informeren.

Strijd tegen racisme en antisemitisme: vervolgstappen

De leden van de VVD-fractie zouden graag stil willen staan bij de strijd tegen racisme en antisemitisme en de te nemen vervolgstappen. Zo hebben deze leden gelezen dat wordt beoogd om in 2023 een Nationale Strategie Antisemitismebestrijding vast te stellen, in het kader van het recent verschenen werkplan van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB). Hoe zullen beide plannen/strategieën zich tot elkaar verhouden? Wat betekent dit voor de instrumenten en middelen die de NCAB tot zijn beschikking heeft? Deze leden hebben ook vernomen dat de Verenigde Staten (VS) bezig zijn met een nationale strategie antisemitismebestrijding. In hoeverre is er op dit moment samenwerking tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten op dit vlak? Is er ook specifiek contact tussen de Nederlandse NCAB en de Amerikaanse counterpart? Ziet het kabinet mogelijkheden om meer informatie en best practices te delen voor toekomstige effectieve maatregelen? Zo ja, welke?

Antwoord

Het werkplan van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB) is op 6 oktober 2022 gedeeld met uw Kamer. Dit werkplan bevat zowel een beschrijving van de doorlopende verantwoordelijkheden van de NCAB, alsook een programmatisch deel met daarin de aandachtsgebieden van de NCAB. Het werkplan richt zich op de periode 2022-2025 en wordt jaarlijks herzien en waar nodig gewijzigd door de NCAB om in lijn te blijven met actuele ontwikkelingen. In aanvulling op het werkplan van de NCAB zal het kabinet de Nationale Strategie Antisemitismebestrijding presenteren.

Begin maart 2023 was de NCAB op uitnodiging in de Verenigde Staten om daar onder meer met de interagency taskforce antisemitismebestrijding van de Amerikaanse regering en de bipartisan taskforce van het Congres te spreken over *best practices* in Nederland en Europa. Dit bezoek vond plaats in het licht van de aangekondigde Amerikaanse strategie antisemitismebestrijding. Naast dit bezoek onderhoudt de NCAB regelmatig contact met zijn Amerikaanse evenknie in het kader van kennisuitwisseling.

Werklunch: dreiging van drugsgeweld

De leden van de VVD-fractie delen de constatering van het kabinet dat een effectieve en daadkrachtige aanpak van drugsgeweld van groot belang is voor de veiligheid van Nederland. Daarbij is het naar het oordeel van deze leden cruciaal dat tijdig relevante informatie kan worden verzameld en worden gedeeld tussen verschillende organisaties die betrokken zijn bij de strijd tegen de georganiseerde drugscriminaliteit. Kan het kabinet bevestigen dat ook in Europees verband Nederland inzet op het mogelijk maken van meer mogelijkheden voor relevante gegevensuitwisseling met het oog op de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit?

Antwoord

Ja. Het kabinet zet zich in voor meer mogelijkheden voor relevante gegevensuitwisseling, met inachtneming van de waarborgen die horen bij een goed functionerende rechtsstaat inclusief gegevensbescherming en privacy. De Raad en het Europees Parlement gaan op korte termijn onderhandelen over herziening van de zogenoemde Prüm-besluiten zodat meer categorieën van gegevens kunnen worden gedeeld voor het voorkomen, opsporen en onderzoeken van strafbare feiten. Dit ziet bijvoorbeeld op het gebruik van biometrische gegevens zoals gezichtsbeelden en op basisinformatie uit politieregisters van lidstaten. Ook zijn de EU-medewetgevers recentelijk tot een akkoord gekomen over de richtlijn voor informatie-uitwisseling tussen rechtshandavingsinstanties. Daarmee wordt beoogd meer relevante informatie tussen lidstaten en met Europol uit te wisselen. Tot slot is recent ook een akkoord bereikt over de e-evidenceverordening waardoor de grensoverschrijdende toegang tot elektronisch bewijs wordt vergemakkelijkt en versneld.

Fiche: Herziening Richtlijn ter voorkoming en bestrijding van mensenhandel

De leden van de VVD-fractie verwelkomen de inzet van de Europese Commissie om de Richtlijn ter voorkoming en bestrijding van mensenhandel te herzien. In verband met een effectieve opsporing, vervolging en berechting van nietsontziende mensenhandelaren is het cruciaal dat lidstaten beter samenwerken. Ook op het gebied van preventie en het vroegtijdig signaleren van slachtoffers valt nog een hoop aan de huidige aanpak te verbeteren. Is het kabinet het met deze leden eens dat het risico van herhaald slachtofferschap ook een plek zou

moeten krijgen in de aanpak van mensenhandel? Zo ja, hoe wordt dat vormgegeven wat het kabinet betreft in de herziene richtlijn?

In het coalitieakkoord is de herziening van het artikel dat mensenhandel strafbaar stelt nadrukkelijk gekoppeld aan het verbeteren van de vervolging van daders. Op welke manieren draagt de herziening van de richtlijn bij aan de vervolging van daders? Kan het kabinet bevestigen dat naast uniformering, juist ook verruiming en verbreding van de definitie van mensenhandel de inzet is bij de onderhandelingen over de herziene richtlijn? Deelt het kabinet daarbij ook dat het belangrijk is om ook de bewijslast voor mensenhandel waar mogelijk te verlagen?

De leden van de VVD-fractie lezen in het BNC-Fiche dat het kabinet via het Programma 'Samen tegen mensenhandel' ernaar streeft alle vormen van mensenhandel te bestrijden. Dat streven zien deze leden graag bevestigd in het doorvoeren van concrete verbeteringen in wet- en regelgeving, zowel in Nederland maar zeker ook op Europees niveau. Hoe vertaalt het kabinet dit streven bij de onderhandelingen over de herziening van de Richtlijn naar een concrete bijdrage aan de opsporing en vervolging van daders en het eerder in beeld brengen van slachtoffers?

De leden van de VVD-fractie vragen of het kabinet in de onderhandelingen kan inzetten op een uniforme strafverzwaringsgrond wanneer een uitbuiters weet of had kunnen weten dat het een kwetsbaar slachtoffer betreft. Tot slot vragen deze leden of het kabinet de herziening van deze Richtlijn mede beziet als onderdeel van de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit, nu mensenhandel voor veel criminele organisaties een verdienmodel is. Zo ja, welke consequenties dat heeft voor de inzet van het kabinet? Op welke termijn wordt een concept-gemeenschappelijk standpunt over het voorstel over de herziene richtlijn in de Raad verwacht?

Antwoord

Dit onderwerp staat niet op de agenda van de huidige JBZ-Raad. In verband met het korte tijdsbestek van dit schriftelijk overleg wordt antwoord op deze vraag zo spoedig mogelijk en uiterlijk binnen drie weken verzonden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de JBZ-Raad te Brussel van 9 en 10 maart 2023 en van de overige geagendeerde stukken voor dit schriftelijk overleg. Deze leden willen het kabinet enkele vragen voorleggen.

Richtlijn vermogensherstel en confiscatie

De leden van de D66-fractie constateren dat het kabinet aangeeft dat het voor Nederland van belang is dat de twee artikelen uit het richtlijnvoorstel die zogenoemde 'non conviction based confiscation' (NCBC) en de confiscatie van onverklaarbaar vermogen mogelijk moeten maken aansluiten bij de Wet confiscatie criminele goederen die op dit moment voorligt bij de Raad van State. Deze leden constateren ook dat de insteek van deze aspecten in het Nederlandse wetsvoorstel verschilt van de insteek in het richtlijnvoorstel. Heeft het kabinet de verwachting dat de overige lidstaten uiteindelijk zouden kunnen instemmen met richtlijnbepalingen die dichter bij het Nederlandse wetsvoorstel liggen? Zo nee, is het voor het

kabinet dan aanvaardbaar om te volstaan met de bepalingen die door de Europese Commissie zijn voorgesteld?

Antwoord

Op dit moment wordt onderhandeld over de verhouding tussen de meer strafrechtelijke insteek van het richtlijnvoorstel en de civielrechtelijke insteek van het conceptwetsvoorstel confiscatie criminele goederen dat inmiddels voor advies is voorgelegd aan de Afdeling advisering van de Raad van State. Of de overige lidstaten uiteindelijk kunnen instemmen met richtlijnbevestigingen die dicht bij het Nederlandse voorstel liggen moet worden afgewacht, de onderhandelingen daarover zijn nog gaande.

De leden van de D66-fractie vragen wat er gebeurt met afgenomen Russisch geld. Kan dit bijvoorbeeld gebruikt worden om door de rechter bepaalde schadevergoedingen te betalen aan nabestaanden en/of voor de wederopbouw van Oekraïne?

Antwoord

Het idee om bevroren tegoeden in te zetten ten behoeve van de wederopbouw van Oekraïne of als schadevergoeding voor nabestaanden is het verder verkennen waard.

Hierbij dient te worden aangetekend dat er juridische hordes zijn, gelet op de sterke verankering van het eigendomsrecht in de rechtsordes van de lidstaten van de EU.

Op dit moment is de situatie dat met sancties tegoeden alleen administratief kunnen worden bevroren, niet geconfisqueerd. Tegoeden van gesanctioneerde personen en entiteiten kunnen enkel op strafvorderlijke titel in beslag worden genomen, dus als er (minimaal) een verdenking is van een strafbaar feit. Er is op dit moment dus nog geen sprake van het afnemen van Russisch vermogen. Enkel het feit dat een persoon of entiteit op een sanctielijst staat is hiervoor niet voldoende.

Het is op dit moment daarom niet aan de orde dat bevroren tegoeden worden geconfisqueerd om aan te wenden voor de wederopbouw of als slachtoffercompensatie voor de nabestaanden van de oorlog in Oekraïne. Het kabinet ondersteunt een gestructureerd format voor discussies over het aanwenden van bevroren vermogen voor de wederopbouw in Oekraïne in de Raad en ondersteunt de Commissie daarin.

Fiche: Richtlijn materieel insolventierecht

De leden van de D66-fractie lezen dat het kabinet het richtlijnvoorstel gedetailleerd vindt en dat deze onvoldoende ruimte en flexibiliteit laat voor lidstaten om de regeling goed in het nationale recht in te passen. Het kabinet geeft aan te willen inzetten op meer op uitgangspunten gebaseerde regelgeving. Hoe zal het kabinet zich in de onderhandelingen opstellen als (de meeste van) de andere lidstaten de mate van detail in het huidige voorstel wel acceptabel vinden? Is het een harde eis van het kabinet dat de Richtlijn minder gedetailleerd wordt?

De leden van de D66-fractie merken op dat volgens het kabinet bredere toegang tot bankrekeningenregisters, het UBO-register (Ultimate Beneficial Owners) en de nationale

vermogensregisters wenselijk kan zijn, omdat dit de curator helpt om de omvang van de boedel te maximaliseren. Kan het kabinet aangeven hoe de Autoriteit Persoonsgegevens hierover denkt?

De leden van de D66-fractie lezen dat het kabinet ruimte ziet voor verbetering van de regeling omtrent de pre-pack procedure, omdat deze volgens het kabinet gedetailleerder is dan nodig om de insolventieregels van de lidstaten op dit onderdeel te harmoniseren. Kan het kabinet aangeven welke details uit het richtlijnvoorstel zouden moeten worden verwijderd?

De leden van de D66-fractie merken op dat het kabinet ook op verschillende concrete aspecten kritiek heeft of meer onderbouwing/toelichting wenst. Het kabinet vindt bijvoorbeeld dat de belangen van werknemers onderbelicht zijn gebleven en vindt dat er een aantal controversiële keuzes is gemaakt zonder duidelijke belangenafweging, bijvoorbeeld op het punt van de regeling die volgens het kabinet neerkomt op een “gedwongen contractovername”. Welke gevolgen zal het kabinet eraan verbinden als er op deze punten geen nadere toelichting volgt die naar tevredenheid van het kabinet is?

De leden van de D66-fractie constateren dat het kabinet kritiek heeft op de voorgestelde verplichting voor bestuurders om een insolventieprocedure aan te vragen. Het kabinet acht aanpassing en verduidelijking noodzakelijk. Welke concrete aanpassingen gaat het kabinet vragen om de omschreven bezwaren weg te nemen? Is het kabinet bereid om ook aandacht te vragen voor de vraag hoe van bestuurders kan worden verwacht dat zij zelfstandig kunnen inschatten wanneer het moment is aangebroken dat ingrijpen verplicht is?

De leden van de D66-fractie constateren dat het kabinet overweegt om tijdens de onderhandelingen aan te dragen om de regeling omtrent micro-ondernemingen alleen te verplichten voor lidstaten die nog geen vergelijkbaar systeem hebben en als lidstaatoptie voor lidstaten die al wel een vereenvoudigde procedure hebben die aan dezelfde uitgangspunten voldoet. Overweegt het kabinet ook bij andere aspecten uit het richtlijnvoorstel om dit aan te dragen?

Antwoord

Dit onderwerp staat niet op de agenda van de huidige JBZ-Raad. In verband met het korte tijdsbestek van dit schriftelijk overleg wordt antwoord op deze vraag zo spoedig mogelijk en uiterlijk binnen drie weken verzonden.

Fiche: API-verordening grensbewaking

De leden van de D66-fractie hebben bezorgd kennisgenomen van het bericht van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) dat de grootschalige verwerking van reisdetails van luchtvaartpassagiers door het ministerie van Justitie en Veiligheid onrechtmatig is, en de opdracht aan de minister van Justitie en Veiligheid om hier per direct mee te stoppen. Wat is de huidige stand van zaken van het uitvoeren van deze opdracht? Erkent het kabinet dat het voorstel tot aanscherping van de API-richtlijn (Advance Passenger Information) vanuit de Europese Commissie in combinatie met de opdracht van de AP, geen twijfel meer laat over de noodzaak tot aanpassing van de huidige werkwijze?

De leden van de D66-fractie lezen in het fiche dat het kabinet aanhaalt dat voor rechtshandavingsdoeleinden API-gegevens intra-EU mogen worden verzameld en dat het kabinet er voorstander van is om dit ook voor grensbewakingsdoeleinden mogelijk te maken.

Dit met het oog op het gebruik van API-gegevens van vluchten binnen het grondgebied van de EU om illegale en secundaire migratie te bestrijden. Het kabinet geeft daarbij aan dat er dan wel passende maatregelen moeten worden geboden en dat een controle bij overschrijding van de binnengrenzen niet een gelijke werking mag hebben als een controle aan de buitengrenzen met derde landen. Kan het kabinet aangeven wat voor concrete maatregelen zij voorstelt?

De leden van de D66-fractie lezen in het fiche dat het kabinet tijdens de onderhandelingen zal onderzoeken of het mogelijk is de vroegtijdige verstrekking van API-data aan grensbewakingsautoriteiten ook te gaan benutten voor andere vervoersmodaliteiten, zoals trein- en busverkeer. Wat is de verwachting van het kabinet van de standpunten van andere lidstaten op dit punt?

Antwoord

Dit onderwerp staat niet op de agenda van de huidige JBZ-Raad. In verband met het korte tijdsbestek van dit schriftelijk overleg wordt antwoord op deze vraag zo spoedig mogelijk en uiterlijk binnen drie weken verzonden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de JBZ-raad van 9 en 10 maart 2023 en de overige stukken op de agenda. Deze leden maken van de gelegenheid gebruik om nog enkele vragen te stellen over de geannoteerde agenda van de JBZ-raad en het Fiche omtrent de herziening van de Richtlijn ter voorkoming en bestrijding van mensenhandel.

Modus operandi en aanpak van georganiseerde mensensmokkelnetwerken

De leden van de CDA-fractie lezen dat het kabinet op dit moment geen signalen heeft dat georganiseerde criminele mensensmokkelnetwerken overstappen op andere misdaad, zoals cocaïnesmokkel. Deze leden vragen of cijfers bekend zijn van andere Europese lidstaten op het gebied van criminele netwerken die zich zowel bezighouden met mensensmokkel als met andere vormen van misdaad. Zo ja, zijn deze cijfers vergelijkbaar met de signalen in Nederland?

De leden van de CDA-fractie lezen dat het kabinet inzet op het versterken van de aanpak van mensensmokkel en de netwerken daarachter, onder andere door middel van een wijziging van het Wetboek van Strafrecht die verband houdt met artikel 197a Sr inzake mensensmokkel. Kan het kabinet al meer vertellen over deze voorgenomen wetswijziging en kan zij aangeven wanneer dit wetsvoorstel naar de Kamer wordt gezonden?

Antwoord

Dit onderwerp staat niet op de agenda van de huidige JBZ-Raad. In verband met het korte tijdsbestek van dit schriftelijk overleg wordt antwoord op deze vraag zo spoedig mogelijk en uiterlijk binnen drie weken verzonden.

Richtlijn Strafbaarstelling van EU-sancties

De leden van de CDA-fractie zijn het met het kabinet eens dat het harmoniseren van definities van strafbare feiten die verband houden met de schending van beperkende maatregelen van de Unie ertoe leidt dat de nationale handhavingssketens verbeterd worden, waardoor opsporing, vervolging en berechting effectiever kunnen plaatsvinden. Het kabinet geeft overigens aan dat het voorstel geen veranderingen van de strafrechtelijke handhavingprocedures in Nederland vereist. Deze leden vragen of het voorstel op andere punten dan in de handhavingprocedures tot aanpassingen leidt in het Nederlandse stelsel, of dat het voorstel in zijn totaliteit geen aanpassingen vereist voor Nederland.

Antwoord

Op een beperkt aantal onderdelen vergt de richtlijn mogelijk implementatiemaatregelen. Strafbaarstelling van beperkende maatregelen vanuit de EU vindt in Nederland momenteel plaats door in een ministeriële regeling op basis van de Sanctiewet 1977 neer te leggen dat het verboden is te handelen in strijd met de beperkende maatregelen uit de desbetreffende sanctieverordening of het desbetreffende besluit. Door gebruik te maken van een ministeriële regeling kan de strafbaarstelling in Nederland snel worden geregeld. Overtreding van deze voorschriften vormt een economisch delict op basis van artikel 1, onder 1°, Wet op de economische delicten. Of deze systematiek behouden kan blijven is afhankelijk van de precieze bewoordingen van artikel 3, lid 2 van de richtlijn, waarover op dit moment wordt onderhandeld. Voor Nederland staat daarbij voorop dat de mogelijkheid moet worden behouden om binnen een korte termijn na het uitvaardigen van nieuwe beperkende maatregelen te kunnen voorzien in de strafbaarstelling. Op een paar andere onderwerpen waaronder confiscatie en de klokkenluidersregeling is het verder eveneens afhankelijk van de precieze bewoordingen of aanpassing noodzakelijk is.

Richtlijn vermogensherstel en confiscatie

De leden van de CDA-fractie vragen aan het kabinet wat zij verwacht te vernemen in het voorgangsrapport van de stand van zaken over de Richtlijn vermogensherstel en confiscatie en of zij op voorhand een beeld heeft van welke besprekpunten hierbij aan de orde kunnen komen ten opzichte van andere Europese lidstaten.

Antwoord

Het Voorzitterschap zal tijdens de JBZ-Raad een globale weergave geven van het verloop van de onderhandelingen tot nu toe. Deze hebben zich toegespitst op de toepassing en reikwijdte van de voorgestelde artikelen over *non conviction based confiscation*. Daarnaast is een belangrijk punt tijdens de besprekingen de lijst met misdrijven waar de nieuwe richtlijn op van toepassing zal zijn. Het Nederlandse standpunt is hierin onveranderd ten opzichte van het standpunt zoals die met uw Kamer is gedeeld in het BNC-fiche. Tijdens de JBZ-Raad van 9-10 maart komen voor dit onderwerp geen besprekpunten aan de orde ten opzichte van andere Europese lidstaten.

Strijd tegen racisme en antisemitisme: vervolgstappen

De leden van de CDA-fractie lezen dat tijdens de aankomende JBZ-raad van gedachten wordt gewisseld over de gezamenlijke aanpak van racisme en antisemitisme. Deze leden zijn het

eens met het standpunt van het kabinet dat alleen een juridisch raamwerk onvoldoende is om racisme en antisemitisme structureel te bestrijden, dus dat zowel repressieve als preventieve maatregelen genomen moeten worden ten behoeve van een effectieve aanpak. Heeft het kabinet zicht op de aanpak van racisme en antisemitisme in andere Europese lidstaten en zo ja, zijn er duidelijke verschillen tussen de aanpak in andere lidstaten en de aanpak in Nederland?

Antwoord

De eerste besprekingen van de nationale actieplannen hebben plaatsgevonden. Daaruit blijkt dat lidstaten bezig zijn met het vormgeven van de actieplannen. Deze bevinden zich nog in verschillende fases van ontwikkeling en implementatie. Daarom is op dit moment nog geen concreet zicht op de verschillen en overeenkomsten tussen de actieplannen. Een voortgangsrapport van de Commissie over nationale actieplannen ten aanzien van racisme wordt eind dit jaar verwacht.

In Nederland is de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme (NCDR) aangesteld die verantwoordelijk is voor het (meerjarig) Nationaal Programma tegen Discriminatie en Racisme. Dit programma is breder dan alleen racisme en antisemitisme en omvat zowel preventieve als repressieve maatregelen, alsook maatregelen die zien op het signaleren van discriminatie. Daarbij is er een Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme ingesteld die langdurig onderzoek gaat doen naar discriminatie en racisme in diverse sectoren. Dit zijn integrale en structurele instrumenten in de aanpak van discriminatie en racisme waarvan het goed is te zijner tijd in Europees verband mogelijke *best practices* te delen. De Commissie kan een faciliterende rol spelen bij de uitwisseling van *best practices* van nationale actieplannen.

Specifiek ten aanzien van antisemitismebestrijding is bekend dat in de afgelopen jaren in steeds meer EU-lidstaten een coördinator antisemitismebestrijding is aangesteld en een nationale strategie antisemitismebestrijding is aangenomen. Van de coördinatoren antisemitismebestrijding van de Commissie en een enkele lidstaat is bekend dat het koesteren van Joods leven reeds onderdeel van het mandaat van deze coördinatoren is. Vanuit de NCAB vindt er op regelmatige basis kennisuitwisseling plaats met zijn Europese evenknieën. Het kabinet probeert ook in Europa antisemitismebestrijding op de kaart te zetten. Zo organiseerde de NCAB op 6 en 7 december 2022 de EU-Werkgroep antisemitismebestrijding op het ministerie van Justitie en Veiligheid in Den Haag.

Werklunch: dreiging van drugsgeweld

De leden van de CDA-fractie lezen dat tijdens de werklunch wordt gesproken over de toenemende dreiging van drugsgeweld en de ervaringen die de lidstaten daarmee hebben. Deze leden lezen ook dat het kabinet de Coalitie van Europese landen tegen georganiseerde criminaliteit de gezamenlijke aanpak van georganiseerde druggerelateerde criminaliteit wil versterken. Kan het kabinet verder uiteenzetten wat deze Coalitie precies inhoudt en hoe de andere Europese lidstaten, zoals België en Duitsland hiertegenover staan?

Antwoord

Op 6 oktober 2022 heeft de coalitie van zes Europese landen tegen georganiseerde criminaliteit een meerjarig actieprogramma (2022-2025) afgesproken om gezamenlijk georganiseerde druggerelateerde criminaliteit en de bijpassende wereldwijd vertakte

criminele machtsstructuren aan te pakken. De deelnemende landen zijn, naast Nederland, België, Duitsland, Frankrijk, Italië en Spanje. Deze acties moeten ervoor zorgen dat er op verschillende niveaus tussen de deelnemende landen wordt samengewerkt en van elkaars ervaringen en aanpak wordt geleerd. De coalitie is mede opgezet met het doel initiatieven te realiseren die ook bijdragen aan de aanpak in andere lidstaten en met volledige betrokkenheid van de Commissie en de EU-agentschappen Europol en Eurojust. Dit betekent dat ervaringen, opgedane kennis en expertise waar mogelijk ook met andere lidstaten worden gedeeld. België en Duitsland nemen actief deel aan de coalitie.

Het Zweedse voorzitterschap volgt de ontwikkelingen van de coalitie met belangstelling en ziet de strijd tegen georganiseerde criminaliteit als prioriteit, wat terug te zien is in de agendering van het onderwerp op de informele JBZ-Raad in Stockholm en de aankomende JBZ-Raad in Brussel. Het Voorzitterschap heeft Nederland en België actief betrokken bij de voorbereiding van de werklunch. De Commissie ziet de coalitie als nuttige kopgroep om het onderwerp hoog op de politieke agenda te krijgen.

Fiche: Herziening Richtlijn ter voorkoming en bestrijding van mensenhandel

De leden van de CDA-fractie lezen dat de Europese Commissie aangeeft op basis van de evaluatie dat op dit moment de lidstaten uiteenlopende interpretaties hanteren van het misdrijf mensenhandel en dit de effectiviteit van de Richtlijn ter voorkoming en bestrijding van mensenhandel ondermijnt. Deze leden vragen of de Nederlandse definitie van mensenhandel, zoals vastgelegd in het huidige artikel 273f van het Wetboek van Strafrecht, veel verschilt van de aangehouden definities in andere Europese lidstaten.

De leden van de CDA-fractie vragen aan het kabinet wat de voorgenomen herziening van de Richtlijn ter voorkoming en bestrijding van mensenhandel betekent voor het voorstel om artikel 273f van het Wetboek van Strafrecht inzake mensenhandel te moderniseren. Op welk termijn kan de Kamer het voorstel van de modernisering van artikel 273f van het Wetboek van Strafrecht verwachten? Loopt deze modernisering vertraging op door de onderhavige herziening van de Richtlijn? Hierbij benadrukken deze leden dat het van groot belang is voor de effectiviteit van de aanpak en opsporing van mensenhandel dat het wetsartikel zo spoedig mogelijk wordt gemoderniseerd.

De leden van de CDA-fractie vragen aan het kabinet wat de recente resultaten zijn van de internationale aanpak tegen mensenhandel. Deze leden vragen ook of er al criminele geldstromen zijn bevroren dankzij de internationale aanpak. Zo ja, kan het kabinet nader ingaan op de vraag hoe dat proces is verlopen?

Antwoord

Dit onderwerp staat niet op de agenda van de huidige JBZ-Raad. In verband met het korte tijdsbestek van dit schriftelijk overleg wordt antwoord op deze vraag zo spoedig mogelijk en uiterlijk binnen drie weken verzonden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben de agenda van de JBZ-Raad van 9 en 10 maart 2023 gelezen. Deze leden hebben hier nog een aantal vragen over.

De leden van de SP-fractie constateren dat er zal worden gesproken over de Richtlijn vermogensherstel en confiscatie. Doel hierbij is de bevrozing en confiscatie van wederrechtelijk verkregen vermogen door internationale samenwerking. Deze leden kunnen de gedachtegang van het kabinet volgen dat dit voor Nederland belangrijk is omdat veel van het vermogen buiten de Nederlandse landsgrenzen valt. Deze leden lezen dat er aantal aanpassingen in Nederland nodig is om deze richtlijn in lijn met de Nederlandse wet te brengen. Dit gaat om artikelen die de 'non conviction based confiscation' (NCBC) en de confiscatie van onverklaarbaar vermogen mogelijk moet maken aansluiten bij de Wet confiscatie criminele goederen die op dit moment voorligt bij de Raad van State. Wat houden veranderingen precies in? Wat is de precieze tijdslijn van deze richtlijn? Kan het kabinet ingaan op het draagvlak bij de lidstaten betreffende deze richtlijn?

Antwoord

Het kabinet staat in beginsel positief tegenover de voorgestelde uitbreiding van confiscatie tot situaties waar de strafvervolgning niet heeft geleid tot een veroordeling en tot situaties waarin er onverklaarbaar vermogen is aangetroffen. Er zijn echter wijzigingen nodig om de regeling aan te laten sluiten bij het Nederlandse voorgestelde conceptwetsvoorstel Confiscatie criminele goederen (de NCBC-regeling). Het richtlijnvoorstel is gericht op bevrozing en confiscatie in het kader van strafrechtelijke procedures. Het conceptwetsvoorstel Confiscatie criminele goederen, dat inmiddels bij de Afdeling advisering van de Raad van State ligt voor advies, voorziet in de mogelijkheid tot confiscatie van goederen met een criminele oorsprong, ook als het gaat om onbeheerd vermogen. Bovendien is er voor de Nederlandse wet gekozen voor een civielrechtelijke regeling. Het kabinet pleit er daarom in de Raad voor dat civiele regelingen zoals de Nederlandse ook binnen de reikwijdte vallen van de richtlijn.

In andere landen binnen de EU bestaan overigens al langer civielrechtelijke procedures voor het confisqueren van vermogen met een criminele herkomst. De richtlijn moet volgens het voorstel een jaar na publicatie van de definitieve tekst zijn geïmplementeerd in de nationale wetgeving. Naar de mening van het kabinet biedt deze termijn, mede gezien de benodigde wetswijziging en de verstrekkende gevolgen voor uitvoering en handhaving, te weinig ruimte voor Nederland om te kunnen voldoen aan de richtlijn. In de onderhandelingen pleit het kabinet daarom voor een verruiming van de implementatietermijn. Lidstaten zijn over het algemeen positief over de uitbreiding van bevoegdheden ten behoeve van de strijd tegen georganiseerde criminaliteit. Een klein aantal lidstaten heeft zorgen over de rechtsstatelijkheid van artikelen 15 en 16 over *non conviction based confiscation* en confiscatie van onverklaarbaar vermogen. Lidstaten verwelkomen de vastgelegde taakomschrijving van de ARO's en de duidelijkheid over de gegevens waartoe een ARO toegang zou moeten hebben. Enkele lidstaten staan kritisch tegenover de toegenomen administratieve verplichtingen en beheerskosten die voortvloeien uit dit voorstel. Het Zweedse voorzitterschap beoogt voor de zomer een algemene oriëntatie te bereiken.

De leden van de SP-fractie zien dat er gesproken zal worden over de gezamenlijke Europese aanpak racisme en antisemitisme. Een thema dat volgens deze leden inderdaad in alle lidstaten veel aandacht nodig heeft. Er valt echter te lezen dat het kabinet het raamwerk nu te

dun vindt. Het kabinet wil naast een repressieve aanpak ook een preventieve aanpak, waarbij wordt ingezet op de bevordering van bewustwording van alle vormen van racisme en antisemitisme in de samenleving. Het kabinet heeft, zo stelt zij zelf, veel in het werk gezet in de strijd tegen racisme en antisemitisme de afgelopen periode. Het kabinet zal de Europese Commissie tijdens de aankomende raad vragen naar de rol die zij kan spelen bij het ondersteunen van de lidstaten in hun strijd tegen deze fenomenen. Hoe moeten deze leden dit voor zich zien? Heeft het kabinet het idee dat andere lidstaten niet realiseren dat preventie ook een onderdeel is in de aanpak van racisme en antisemitisme? Hoe ziet het kabinet deze uitgestoken hand voor zich?

Antwoord

Zoals ook blijkt uit het antwoord op vragen van de leden van de CDA-fractie over dit onderwerp zijn actieplannen van lidstaten nog in verschillende stadia van ontwikkeling. Daarom is nog geen beeld van hoe andere lidstaten preventie onderdeel laten zijn van deze actieplannen.

Het kabinet vindt het echter belangrijk te benadrukken dat preventie een essentieel element is in de aanpak van racisme en antisemitisme. Alleen repressie volstaat niet en is ontoereikend om racisme en antisemitisme tegen te gaan. Bewustwording waaronder onderwijs en dialoog zijn hierbij ook nodig en hierbij dient ook de gelijkwaardigheid van mensen centraal te staan. Het kabinet vindt het belangrijk om dit punt in EU-verband uit te dragen.

Voor het verdere antwoord op deze vragen verwijst het kabinet naar de antwoorden op de vragen van de leden van de CDA-fractie over de aanpak van racisme en antisemitisme.

De leden van de SP-fractie constateren dat gesproken zal worden tussen de lidstaten over druggerelateerde criminaliteit. Het is deze leden bekend dat de bestrijding van georganiseerde criminaliteit een prioriteit van het kabinet is. Ook zien deze leden dat veel criminele netwerken zich niet laten begrenzen door de grenzen van lidstaten. Deze leden zien ook dat een verdere uitwisseling van ervaringen en een Europese aanpak hieraan zou kunnen bijdragen. Echter is hierbij de manier waarop en de verdere inhoud van groot belang om dit te laten slagen. Kan het kabinet hier dieper op ingaan, ook op wat ter tafel komt aankomende Raad? Erkent het kabinet dat net als bij de aanpak van racisme en antisemitisme, ook preventie een grote rol speelt in het tegengaan van drugscriminaliteit. Ziet het kabinet ook binnen de Europese aanpak een grote rol weggelegd voor preventie in plaats van enkel het straffen en aanpakken van drugscriminelen en het oprollen van drugsnetwerken? Erkent het kabinet dat deze aanpak verder gaat dan repressie en daarmee ook een preventie en zorgaspect heeft?

Antwoord

Het kabinet is positief dat de ministers van Justitie tijdens de JBZ-Raad ervaringen met elkaar gaan uitwisselen over druggerelateerde georganiseerde criminaliteit. Het Zweedse voorzitterschap wil de discussie structureren aan de hand van drie verdiepende vragen over de dreiging in de lidstaten, de nationale ervaringen en *best practices* en tot slot de vraag welke maatregelen er vanuit justitieperspectief op EU-niveau zouden

moeten worden genomen. Het voorkomen van jonge aanwas en preventie is een belangrijke pijler onder de Nederlandse aanpak en een *best practice* die het kabinet zal toelichten. Preventie en zorg voor kwetsbaren en verslaafden komt ook terug in de EU-drugsstrategie en het bijbehorende actieplan 2021- 2025 die de lidstaten samen met EU-agentschappen en instanties uitvoeren. Ook de Commissie onderkent de noodzaak van preventie, getuige de recente bijeenkomst van Commissaris Johannson met jongeren uit de hele EU over het beschermen van jongeren tegen georganiseerde criminaliteit. Tijdens deze ‘*Youth Dialogue: Protecting young people from organised crime*’ op 23 januari 2023 werd onder andere gesproken over de methodes die worden gebruikt om jongeren te rekruteren, hoe hen te beschermen en hoe stakeholders zoals de EU, lokale maatschappelijke organisaties, rechtshandavingsdiensten en andere overheidsorganisaties samen kunnen werken om georganiseerde misdaad het hoofd te bieden.

De leden van de SP-fractie lezen dat er gesproken zal worden over twee belangrijke ontwikkelingen ten aanzien van het verzamelen van persoonsgegevens betreffende vliegvluchten. Er ligt er een voorstel voor ter vervanging van de API-richtlijn. Ook heeft het Europees Hof een belangrijke uitspraak gedaan over het gebruik van PNR-data (Passenger Name Record) gevolgd door een ultimatum van de Autoriteit Persoonsgegevens aan het kabinet. De API-richtlijn kent een aantal veranderingen ten aanzien van de richtlijn van 2004, zoals geautomatiseerde gegevensverzameling, een centrale router beheerd door een Europees Agentschap en een actualisatie van de rechten en plichten omtrent het mogen verzamelen van gegevens. Deze leden constateren dat dit kabinet hier nog een schepje bovenop zou willen doen door de ‘scope’ uit te breiden tot intra-EU vluchten en tot bijvoorbeeld bus- en treinreizen. Waar ligt de noodzaak in dit uit te breiden volgens het kabinet? Op welke manier heeft een verbreding positieve effecten op de onderwerpen die het kabinet noemt zoals migratie en klimaat? Waarom wilt het kabinet de optie openhouden voor het langer bewaren van persoonsgegevens dan is voorgesteld? Deze leden delen de zorgen zoals geuit door de Autoriteit Persoonsgegevens ten aanzien van het nog niet in lijn brengen van de PNR-richtlijn in nationale wetgeving. De AP heeft het kabinet een ultimatum gegeven. Wat is het kabinet van plan hiermee te doen? Wanneer gaat hierop worden gereageerd?

Antwoord

Dit onderwerp staat niet op de agenda van de huidige JBZ-Raad. In verband met het korte tijdsbestek van dit schriftelijk overleg wordt antwoord op deze vraag zo spoedig mogelijk en uiterlijk binnen drie weken verzonden.

De leden van de SP-fractie zien dat er verder gesproken wordt over het EU-VS data privacy framework. Te lezen valt dat er met verplichte waarborgen tegemoet gekomen wordt aan de vereisten uit de uitspraken in de Schrems II-zaak over gegevensdoorgifte naar de VS. Hierbij zijn de beperkingen voor en toezicht op de toegang tot EU-data voor de Amerikaanse inlichtingendiensten van belang, en het opzetten van een onafhankelijk en onpartijdig “redress mechanism” dat ook een instelling omvat die klachten van EU-burgers over toegang tot hun data door nationale veiligheidsdiensten van de VS onderzoekt en oplost. Deze leden constateren dat er ook nog de nodige zorgen zijn over dit voorstel onder andere van de European Data Protection Board (EDPB). Onder andere de termijn voor een nieuwe beoordeling is een zorgpunt, het EDPB ziet deze het liefst elke drie jaar. Fundamenteel zijn ook de zorgen over de rechten van veel Europeanen omdat er de mogelijkheid is om voor

korte tijd bulkgegevens te verzamelen en om bepaalde uitzonderingen te maken op het recht van inzage. Deze leden delen deze zorgen ten aanzien van dit voorstel. Zij willen het kabinet vragen wat de gevolgen zijn bij de aanneming van dit voorstel. Kan het kabinet ingaan op de hierboven genoemde zorgen? Klopt het dat de dataprivacy binnen de Europese lidstaten veel hogere standaarden kent dan dit van de VS? Kan dit raamwerk niet zorgen voor een 'race to the bottom' waarbij de Europese standaarden naar beneden worden bijgesteld om meer in de buurt te komen van de standaarden van de VS? Kan het kabinet aangeven waarom dit raamwerk van toegevoegde waarde zou zijn?

Antwoord

Persoonsgegevens mogen binnen de EU vrij circuleren als aan de voorwaarden uit de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) is voldaan. Ook worden voor gegevensverwerkingen die binnen de reikwijdte van de AVG vallen voorwaarden gesteld aan de verwerking buiten de EU. Een dergelijke verwerking kan rechtmatig zijn, mits voldaan aan de voorwaarden van hoofdstuk V van de AVG. Zo is internationale gegevensdoorgifte mogelijk wanneer de Commissie met een zogenaamd 'adequaateitsbesluit' heeft besloten dat een derde land, zoals de VS, een 'gelijkwaardig beschermingsniveau' heeft. Doorgifte aan derde landen is daarnaast ook mogelijk wanneer er passende waarborgen zijn, bijvoorbeeld op basis van zogenaamde model contractbepalingen (SCC's) of bindende bedrijfsvoorschriften (BRC's). Ook voor deze instrumenten geldt dat zij een 'gelijkwaardig beschermingsniveau' als dat van de AVG (en het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie) moeten garanderen en dat deze bedrijven en organisaties zelf aan de hand van de relevante wet- en regelgeving van het desbetreffende derde land moeten toetsen of bij doorgifte van persoonsgegevens een adequaat beschermingsniveau kan worden geboden. Daarbij bieden de aanbevelingen die op 18 juni 2021 zijn vastgesteld door het Europees Comité voor Gegevensbescherming (EDPB) handvatten.² Het gebruik van deze en andere modaliteiten uit de AVG voor doorgifte naar derde landen brengen echter aanzienlijk meer lasten met zich mee, die in het bijzonder voor het MKB in de praktijk lastig uitvoerbaar kunnen zijn.

Na de ongeldigverklaring van het EU – VS Privacy Shield door het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) in het zogenoemde Schrems II-arrest (C-311/18) van 16 juli 2020 hebben veel gesprekken tussen de EU en VS plaatsgevonden om te bezien hoe de zorgen van het arrest kunnen worden geadresseerd. Op 25 maart 2022 hebben EU en VS aangekondigd dat zij in principe overeenstemming hebben bereikt over een nieuw trans-Atlantisch raamwerk voor gegevensbescherming om de zorgen van het Schrems II-arrest te adresseren. Op 13 december 2022 is de Commissie de procedure gestart voor een nieuw adequaateitsbesluit – in de zin van artikel 45 AVG. Voor het kabinet is van groot belang dat dit adequaateitsbesluit de toets der kritiek van het HvJEU kan doorstaan. Het zogenoemde EU –US Data Privacy Framework is voorgelegd aan de EDPB. Op 28 februari 2023 heeft de EDPB haar bevindingen over het conceptadequaateitsbesluit gepubliceerd. Het kabinet heeft met veel belangstelling kennisgenomen van het advies van de EDPB en is op dit moment het conceptadequaateitsbesluit samen met deze bevindingen aan het bestuderen.

² https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/recommendations/recommendations-012020-measures-supplement-transfer_en

Indien in het artikel 93-comité (comitologie) van de AVG door de lidstaten een positief besluit wordt genomen over het conceptadequaateheidsbesluit zal de VS worden aangemerkt als een derde land met een 'gelijkwaardig beschermingsniveau' als de EU. Het kabinet zal uw Kamer informeren over verdere ontwikkelingen. Op dit moment is nog weinig inzicht in het krachtenveld.

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie danken de regering voor de toegezonden stukken. Deze leden hebben behoefte aan het stellen van enkele nadere vragen.

De leden van de ChristenUnie-fractie spreken hun waardering uit voor de inzet van het kabinet voor de strijd tegen antisemitisme. Deze leden vragen het kabinet of zij de inzet uit de initiatiefnota-Ellian/Bikker (Kamerstuk 36272) steunt om, in lijn de met de aanbevelingen van de Europese Commissie, het mandaat van de NCAB uit te breiden naar “koesteren van het Joodse leven”. Deze leden vragen het kabinet voorts of zij in Europees verband actief wil pleiten voor afspraken, en zo nodig bindende kaders, voor sociale mediaplatformen voor het bestrijden van antisemitische uitingen op het internet.

Antwoord

Het kabinet zal de kabinetsreactie naar aanleiding van de initiatiefnota Ellian/Segers zal zo spoedig mogelijk aan uw Kamer verzenden.

Voor wat betreft uw vraag over de sociale mediaplatformen kan het kabinet uw Kamer het volgende meegeven. In Europees verband is de *Digital Services Act* (DSA) aangenomen. Begin 2024 zal de DSA, of de Wet inzake digitale diensten, in werking treden. Het doel van deze verordening is om de online veiligheid en grondrechten van gebruikers in de EU te beschermen. De DSA biedt ten opzichte van de huidige richtlijn elektronische handel duidelijkere regels en kaders die ook kunnen bijdragen aan het tegengaan van antisemitische uitingen online. De DSA biedt namelijk een kader voor het bestrijden van illegale online inhoud, het duidelijker informeren over het verwijderen van informatie of gebruikersaccounts (*notice and take down*) en het met voorrang behandelen van meldingen van betrouwbare partijen (*trusted flaggers*) zoals het Meldpunt Internetdiscriminatie. Daarnaast bevat de DSA regels die de verspreiding van desinformatie moet helpen bestrijden en biedt deze betere bescherming van grond- en mensenrechten.

Daarnaast bestaat de sinds 2016 gelanceerde *EU code of conduct on countering illegal hate speech online*. In deze code staat de afspraak dat sociale mediabedrijven gemelde haatzaaiende uitingen binnen 24 uur behandelen en verwijderen. De code is opgesteld met Facebook (nu Meta), Microsoft, Twitter en YouTube. De afgelopen jaren hebben ook Instagram, Snapchat, Google+, Dailymotion en Webedia zich bij deze code aangesloten.

Verder heeft het kabinet op 22 februari jl. de Kamerbrief aanpak online discriminatie, racisme en hate speech aan uw Kamer verzonden. Ook de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB) zet in op een versterkte aanpak van online antisemitisme, onder meer door kennisuitwisseling tussen online platforms te stimuleren en faciliteren, en het vergemakkelijken van handhaving door onder meer een expliciet verbod op Holocaustontkenning in de wet.

De leden van de ChristenUnie-fractie vinden het positief dat het kabinet deelneemt aan een uitwisseling over het bestrijden van de dreiging van drugsgeweld. Deze leden vragen of het kabinet hierbij actief aandacht wil geven aan het terugdringen van de vraag naar drugs om zo de voedingsbodem voor drugscriminaliteit te verminderen.

Antwoord

Ja, het terugdringen van de vraag is voor Nederland een belangrijk element in het wegnemen van de voedingsbodem voor drugscriminaliteit. Dit vraagstuk ligt (deels) bij andere ministeries en beleidsterreinen en in mindere mate bij de EU-ministers van Justitie. Mede daarom stuurt Nederland tijdens de besprekingen aan op een integrale benadering waarbij ook aandacht voor preventie wordt uitgedragen en samenwerking met alle betrokken ministers wordt bepleit. Preventie is bovendien een van de pijlers van de EU-drugsstrategie en het bijbehorende actieplan dat de lidstaten samen met EU-agentschappen en instanties uitvoeren.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met veel enthousiasme kennisgenomen van het voorstel tot herziening van de Richtlijn ter voorkoming en bestrijding van mensenhandel. Deze leden zien dat bij het bestrijden van dit gruwelijk onrecht Europese samenwerking noodzakelijk is. Zij vinden het een goede zaak dat het voorstel kijkt naar verbreding van de vormen van uitbuiting die worden genoemd. Zij waarderen het dat het kabinet hier niet onwelwillend tegenover staat. Voorts brengen zij het kabinet in herinnering dat de Commissie-Joustra in haar onderzoek naar interlandelijke adoptie ook heeft aangedrongen bijzonder scherp te zijn op misstanden bij commercieel draagmoederschap. De Commissie-Joustra stelt dat wetgeving en toezicht hierop onvoldoende is geregeld. Deze leden vragen of het kabinet bereid is voor te stellen te onderzoeken op welke wijze misstanden rondom commercieel draagmoederschap onder het bereik van deze richtlijn kunnen komen. Zij vragen het kabinet voorts of criminele uitbuiting reeds afdoende is ondergebracht onder de Richtlijn.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen het kabinet met voorbeelden te onderbouwen in welke gevallen wat haar betreft geen sprake zou zijn van uitbuiting bij gedwongen huwelijken en illegale adoptie.

De leden van de ChristenUnie-fractie vinden het positief dat in de aanpak van de Europese Commissie de positie van de afnemer, de klant, ook aan bod komt. Deze leden vragen het kabinet of het bestrijden van de vraag naar uitbuiting, welke de voedingsbodem is voor alle vormen van uitbuiting, op dit moment afdoende gewicht krijgt in de mensenhandel aanpak. Welke aanvullende maatregelen ziet het kabinet voor zich om die voedingsbodem weg te nemen? Deze leden roepen het kabinet op in de onderhandelingsinzet op dit punt het belang van het slachtoffer voorop te stellen en niet te pleiten voor een afzwakking van artikel 18a.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen of dit voorstel ook ruimte biedt om in gesprek te gaan met landen waaruit mannen en vrouwen naar Nederland worden verhandeld om te werken in de seksindustrie. Welke mogelijkheden ziet het kabinet om tot afspraken te komen om in die landen mensenhandel aan te pakken en gemeenschappen weerbaarder te maken?

Antwoord

Dit onderwerp staat niet op de agenda van de huidige JBZ-Raad. In verband met het korte tijdsbestek van dit schriftelijk overleg wordt antwoord op deze vraag zo spoedig mogelijk en uiterlijk binnen drie weken verzonden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de Volt-fractie

De leden van de Volt-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de JBZ-Raad van 9 en 10 maart 2023 en het verslag van de informele JBZ-Raad van 26 en 27 januari 2023. Daarover hebben deze leden nog enkele vragen.

Allereerst stellen de leden van de Volt-fractie enkele vragen over het verslag van de informele JBZ-Raad van 26 en 27 januari 2023. In de strijd tegen (grensoverschrijdende) georganiseerde misdaad omschreef Europol georganiseerde misdaad als een goed georganiseerde diensteneconomie die profiteert van gaten in de rechtshandhaving op nationaal niveau. Daarom is een Europese aanpak essentieel. Deze leden delen die laatste opvatting. Om de strijd tegen georganiseerde misdaad aan te pakken moet volgens Europol ook beter gebruikt worden gemaakt van digitale middelen zoals nieuwe analysetools voor grote datasets en moeten we opnieuw kijken naar digitale technieken zoals versleuteling. De Europese Commissie onderstreept ook dat voor een effectieve misdaadbestrijding de balans tussen privacy en veiligheid/effectieve rechtshandhaving dient te worden hersteld. Kan het kabinet aangeven hoe zij deze opvatting heeft begrepen? Hoe is die balans nu volgens het kabinet en welke maatregelen moeten er volgens haar worden genomen om de balans te herstellen? Welke experts stelt het kabinet voor om onderzoek (naar Zweeds initiatief) te laten doen?

In de brief wordt geschreven dat een aantal lidstaten het lastig vindt om de balans te vinden. Valt Nederland daaronder? Welke andere lidstaten gaat het om? Welke lidstaten wezen op de samenwerking met de technologische industrie? Wat bedoelden zij daarmee? Welk standpunt heeft Nederland uitgedragen met betrekking tot end-to-end-encryptie en dataretentie?

Met betrekking tot end-to-end-encryptie geeft Nederland aan dat het van belang is om vat te krijgen op versleutelde data zonder dat de voordelen van encryptie verloren gaan. De leden van de Volt-fractie zijn echter niet bekend met maatregelen die ontsleutelen van informatie mogelijk maken en tegelijkertijd geen afbreuk doen aan het in stand houden van end-to-end-encryptie. Deelt het kabinet de opvatting van deze leden dat hier tegenstrijdigheid aanwezig is? Zo nee, kan zij een toelichting geven aan welk type maatregelen gedacht wordt?

De leden van de Volt-fractie vragen of het kabinet kennisgenomen heeft van het artikel van Carnegie: “Moving the Encryption Policy Conversation Forward”³. Hierin wordt gesteld dat technologie-onafhankelijke oplossingen om wettelijk toegang te krijgen tot versleutelde gegevens, zonder de beveiliging te verzwakken, de komende tijd niet verwacht worden. Om verder te komen met het ontwikkelen van beleid zouden we het probleem nader moeten analyseren, om vervolgens in specifieke gevallen te kijken naar welke technologische

³ Carnegie Endowment for International Peace (2019), Moving the Encryption Policy Conversation Forward (<https://carnegieendowment.org/2019/09/10/moving-encryption-policy-conversation-forward-pub-79573>)

oplossingen voorhanden zijn en om per geval een afweging te maken. Deelt het kabinet deze opvatting? Zo ja, hoe gaat zij hier invulling aan geven? Verder vragen deze leden welke waarden het kabinet meeweegt bij het beoordelen of alternatieven voor het beperken van encryptie proportioneel zijn.

Antwoord

Dit onderwerp staat niet op de agenda van de huidige JBZ-Raad. In verband met het korte tijdsbestek van dit schriftelijk overleg wordt antwoord op deze vraag zo spoedig mogelijk en uiterlijk binnen drie weken verzonden.

De leden van de Volt-fractie stellen enkele vragen over de geannoteerde agenda. In de Raadsconclusies staat dat het maatschappelijk middenveld en mensenrechtenverdedigers een essentieel onderdeel zijn van democratische samenlevingen en dat onrechtvaardige beperkingen op hun functioneren een risico zijn voor de rechtsstaat. Het kabinet steunt deze conclusies. Hoe oordeelt zij in dit licht op de aangenomen motie-Stoffer c.s. over verkennen in hoeverre voor belangenorganisaties met een ideëel doel op grond van artikel 3:305a BW nadere vereisten aan representativiteit gesteld moeten worden (Kamerstuk 36169, nr. 37)? Die motie legt een beperking op voor belangenorganisaties (maatschappelijk middenveld) die opkomen voor grondrechten zoals geborgd in het Handvest. Hoe rijmt het kabinet de Raadsconclusies met deze motie?

Antwoord

De door het kabinet gesteunde Raadsconclusies bevestigen inderdaad dat ongerechtvaardigde beperkingen op het functioneren van het maatschappelijk middenveld een risico zijn voor de rechtsstaat. Toegang tot het recht is onderdeel van dit functioneren. Op de inmiddels aangenomen motie van het lid Stoffer c.s., die het kabinet ontraden heeft, komt het kabinet in een afzonderlijke brief terug.

De leden van de Volt-fractie hebben ook kennisgenomen van de BNC-fiches ten aanzien van de Advance Passenger Information (API). Het kabinet schrijft dat zij de nieuwe API-Verordeningen wil inzetten om meer grip te krijgen op secundaire migratiestromen. Hoe verhoudt deze intensivering van het toezicht op passagiersstromen en gegevensverwerking zich tot het recht op asiel en het recht op bescherming van persoonsgegevens en privéleven van de betrokken personen? Daarnaast vragen deze leden het kabinet om nader uiteen te zetten, het liefst aan de hand van voorbeelden, waarom het volgens haar nodig is om de reikwijdte van de API-verordeningen uit te breiden naar intra-EU vluchten. Hoe denken andere lidstaten over dit voorstel?

De leden van de Volt-fractie vragen welke waarborgen volgens het kabinet ingebouwd moeten worden om deze verwerkingen mogelijk te maken zonder inbreuk te maken op het recht op bescherming van persoonsgegevens en het recht op privéleven. Welke afweging maakt het kabinet bij de keuze om de reikwijdte uit te willen breiden naar andere vervoersmodaliteiten, zoals trein- en busverkeer? Hoe verhoudt deze wens tot uitbreiding, die mede wordt ingegeven door het behalen van klimaatdoelstellingen, zich tot het recht op bescherming van de hiervoor genoemde grondrechten? Hoe denkt het kabinet dat deze

gewenste uitbreiding zal bijdragen aan het behalen van de klimaatdoelstellingen? Wat zijn de standpunten van andere lidstaten met betrekking tot dit voorstel?

Antwoord

Dit onderwerp staat niet op de agenda van de huidige JBZ-Raad. In verband met het korte tijdsbestek van dit schriftelijk overleg wordt antwoord op deze vraag zo spoedig mogelijk en uiterlijk binnen drie weken verzonden.

Tot slot stellen de leden van de Volt-fractie enkele vragen over het EU-VS data privacy framework. Daarover schrijft het kabinet dat de lidstaten zich zullen buigen over het concept adequaatheidsbesluit. Hoe staat het kabinet tegenover het huidige concept adequaatheidsbesluit? Kan zij inzicht geven in het krachtenveld? Welke lidstaten zijn kritisch en waarom? Hoe oordeelt het kabinet over de reactie van de EDPB van 28 februari 2023?⁴ Kan zij de zorgen die de EDPB noemt adresseren en aangeven wat het kabinetsstandpunt daaromtrent is? Als het niet lukt om een reactie mee te nemen in de beantwoording van deze vragen, het verzoek om hierin een afzonderlijke Kamerbrief op terug te komen. Deze leden zijn vooral benieuwd hoe het kabinet oordeelt over de zorgen en hoe zij de verschillende waarden: bescherming privacy burgers en internationale handel met de VS afweegt en tot welk oordeel het kabinet komt.

Antwoord

Voor dit antwoord verwijst het kabinet uw Kamer naar het antwoord van de vragen over dit onderwerp van de leden van de SP-fractie.

⁴ European Data Protection Board, 28 februari 2023, *EDPB welcomes improvements under the EU-U.S. Data Privacy Framework, but concerns remain* (https://edpb.europa.eu/news/news/2023/edpb-welcomes-improvements-under-eu-us-data-privacy-framework-concerns-remain_en)